

'Effect Based Operations'

drs. F. Matser – kolonel van de militair psychologische en sociologische dienst*

Zo af en toe wordt ook het ietwat conservatieve militaire wereldje in beroering gebracht door een nieuwe rage, nieuwe begrippen of nieuwe modewoorden. We lopen daar dan met z'n allen een paar jaar achteraan, tot iemand ons uitlegt dat het allemaal helemaal verkeerd was, of totdat een nieuw modewoord of slogan de overhand krijgt. Dit verschijnsel doet zich zowel voor bij het bloemrijke vakjargon van de vredesbedrijfsvoering als bij het stoere taalgebruik in zwang bij operationeel optreden. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat ik zelf als majoor behoorde tot de mensen die zich schaarden achter deze waan van de dag en de degens probeerde te kruisen met reactionaire oude kolonels, die niets snapte van al deze heilzame ideeën. Een aardige voorbeeld uit het recente verleden is de slogan: 'decentraal tenzij' het toverwoord om in de jaren negentig de organisatie (opnieuw) in te richten. Ik hoef u niet uit te leggen wat daar ondertussen van geworden is!

Veel kreten zijn ook ontleend aan buitenlandse talen. Ik denk dan aan het aardige scrabblewoord *Führungsverstärkungskonzept* op de schreden waarvan we inmiddels gezwind weer terugkeren en het nog steeds in zwang zijnde *Auftragstaktik*. Of wat dacht u van de prettig in het gehoor liggende open deur *train as you fight*? Want volgens mij deden de Romeinen dat al, maar dat terzijde. De suggestie die bij de introductie van dit soort nieuwe toverformules wordt gedaan is stevast dat we het jarenlang helemaal verkeerd hebben gedaan en dat recente ontwikkelingen in de wereldpolitiek, de techniek of de tactiek het dringend nodig maken om alles volstrekt anders aan te pakken.

* Op deze plaats vindt u afwisselend een bijdrage van commodore E.J. Oliemans en kolonel F. Matser, beide werkzaam bij het Commando Dienstcentra (CDC).

Plak er een sticker op en klaar is je veranderprogramma. Want u weet: wie projectleider of verandermanager is, staat bij Defensie een glorieuze toekomst te wachten. Bovendien hoef je je geen zorgen te maken over hoe het afloopt. Want door de frequente overplaat-singen krijgt meestal de opvolger met de weerbarstige uitvoeringspraktijk van de geproclameerde heilsboodschap te maken. En dat is wel zo prettig. Stel je voor dat je zelf de puinhopen van dergelijke praktijk moet zien op te lossen. Je moet er niet aan denken.

Het hedendaagse modewoord in de operationele wereld is afkomstig uit de Verenigde Staten en luidt: *Effect Based Operations*. Het waart sinds een aantal jaren rond in kringen van 'operationele jongens en meisjes'. Ik heb lange tijd moeite gehad om dit mooie, nieuwe begrip te doorgronden. Wat ik er inmiddels van begrepen heb, is dat het gaat om het denken in effecten en niet in middelen. Ik probeer het – ongetwijfeld ontoereikend – weer te geven door de gedachtegang dat de moderne techniek het mogelijk maakt om strategische maar ook tactische doelen te bereiken door de vijand voor te stellen als een systeem van honderden afhankelijke deeltjes. Na een slimme analyse blijkt welk deelsysteem we moeten uitschakelen om met minimale middelen en verliezen (aan beide zijden) het totale systeem te neutraliseren. Ofwel: haal dat ene radertje uit het horloge en geen enkele wijzer draait meer en niemand weet meer hoe laat het is.

Zo kun je, door een paar slimme aanvallen, (liefst met slimme bommen) en met een minimum aan slachtoffers aan eigen en vijand-zijde, gebruikmakend van (westerse) superieure techniek, een mooie, snelle, goedkope en schone oorlog voeren. De beide Golfoorlogen zouden een bewijs zijn van deze nieuwe strategisch-tactische aanpak. Ik vraag me af wat

en andere onzin

daar nu zo nieuw aan is? Blijft u rustig lezen, ik ga niet een paar teksten van de Chinese militaire wijsgeer Sun Tsu of de Duitse slimmerik Clausewitz citeren. Ik denk gewoon terug aan een paar aardige voorbeelden uit een bij de hedendaagse jeugd helaas vrijwel vergeten conflict: de Tweede Wereldoorlog.

Om maar eens te beginnen met een geallieerd voorbeeld: het opblazen van de Ruhrdammen. Wat was er ook alweer aan de hand? Ondanks massale bombardementen slaagden de geallieerden er in 1943 niet in om de Duitse oorlogsproductie aan tanks en ander rollend materieel wezenlijk te reduceren. Iemand kwam op het slimme idee niet langer met duizenden vliegtuigen honderden fabrieken te bombarderen, maar te concentreren op een onmisbaar onderdeel van de tankproductie: kogellagers. Deze productie bleek voor een groot deel geconcentreerd in het Ruhrgebied, in de buurt van een aantal stuwdammen.

Met behulp van de Britse wetenschapper Barnes Wallis werd een zeer bijzondere ronde bom ontwikkeld, die het mogelijk maakte om deze stuwdammen uit te schakelen. Naast een belangrijk deel van de kogellagerproductie, zou zo ook een fors deel van de stroomvoorziening in het Ruhrgebied voor langere tijd worden uitgeschakeld.

In één *raid*, in mei 1943, met slechts een tiental vliegtuigen, slaagden de Britse overste Guy P. Gibson en zijn mannen in iets waar de geallieerden met duizenden vliegtuigen in maandenlange onafgebroken aanvallen niet in waren geslaagd: het toebrengen van een zware slag aan de Duitse industriële productie door, gebruikmakend van grensverleggende techniek, te concentreren op één deel van het systeem: kogellagers. Een aardige *Effect Based Operation* zou ik zo denken.

Een ander aardig voorbeeld is het veroveren van de Antwerpse havens door de geallieerden in 1944. Hoe zat dat dan? Terwijl het geallieerde militaire offensief zich vanuit de Normandische stranden richtte op de haveninstallaties in het Belgische Antwerpen, hard nodig om de lange aanvoerlijnen vanuit de kwetsbare Franse noodhavens te vervangen, had een Duitse commandant een helder idee en plaatste een aantal vuurmonden en wat extra troepen op het Zeeuwse eiland Walcheren, dat nog vast in Duitse handen was. Daardoor kon er geen schip de Westerschelde in of uit varen. De mooie infrastructuur van de Antwerpse haven kon daardoor nog maandenlang niet gebruikt worden voor de bevoorrading van de geallieerde troepen. Een flinke tegenvaller die de duur van de oorlog waarschijnlijk flink verlengde.

Nu ben ik geen groot kenner van de militaire historie, dus als ik zo een paar aardige voorbeelden uit de mouw kan schudden, dan zijn er ongetwijfeld nog honderden te vinden, te beginnen met het Paard van Troje. De moraal van dit verhaal is dat *Effect Based Operations* of *Auftragstaktik* niet veel anders is dan goed je gezonde verstand gebruiken en de grondbeginselen van het gevecht op een juiste (verrassende) manier toepassen. Iets wat militaire leiders natuurlijk al duizenden jaren doen om succesvol op het slagveld te kunnen opereren.

Maar let op mijn woorden, binnenkort komt er vast en zeker een werkgroep om de hele gevechtshandleiding (pardon, de LDP-serie) te herschrijven in termen van systemen en effecten. Mijn stelling luidt dus: slogans en modewoorden: zelden meer dan oude wijn in nieuwe zakken! Maar ik worstel nog wel met de vraag of dit nu verworven levenswijsheid is, of dat ik zelf inmiddels een oude reactionaire kolonel ben geworden? ■

TEGGENWICHT